

Til ekspertutvalget / hjelpemiddelutvalget

Oslo, 17. oktober 2016

Innspill til ekspertutvalget med mandat om å foreta en helhetlig gjennomgang av hjelpemiddelpolitikken i Norge

HLF er Norges største organisasjon for mennesker med funksjonsnedsettelse med rundt 62 500 medlemmer. 14,5 % av Norges befolkning over 20 år¹ har en hørselshemming som påvirker hverdagen, som sosial isolasjon og frafall fra utdanning og arbeidsliv. En del av disse har behov for omfattende rehabilitering, mens andre trenger tilrettelegging, hjelpemidler og kunnskap i å mestre sin hverdag. Gruppen av hørselshemmede er mangfoldig og stadig flere rammes av hørselsnedsettelse. Anslag viser at det i 2020 vil være om lag en million nordmenn som vil ha en hørselsutfordring.²

HLF (Hørselshemmedes Landsforbund) ønsker med dette å overbringe våre innspill til gjennomgangen av hjelpemiddelpolitikken i Norge. Vi viser også til FFOs sine innspill og heftet «Hjelpemiddelordningen er truet: Ikke flytt den til kommunene», som er utgitt av FFO, Norges Handikapforbund og Unge funksjonshemmede. Videre legger vi ved HLFs tilbakemelding til Arbeids- og velferdsdirektoratet på rapporten «Helhetlig gjennomgang av tolkeområdet» (Kaupang-rapporten).

For HLF er det viktig med en enhetlig og rettighetsbasert hjelpemiddelpolitikk, som er forankret i 3 grunnleggende prinsipper:

1. **Individuell rettighet.**
2. **Nasjonal utlånsordning.**
3. **Formidlingsfaglig forsvarlig.**

Individuell rettighet.

Vi har i dag en god modell for hjelpemiddel området i Norge. Det er behovet for et hjelpemiddel som er nødvendig og hensiktsmessig for å klare seg i dagliglivet eller i jobb/utdanning, som skal være det førende prinsippet innen hjelpemiddelområdet.

For HLF og hørsel innebærer dette en bevaring av den individuelle retten/tilgangen til hjelpemidler med finansieringsansvar hjemlet i folketrygdloven. For HLF gjelder dette spesielt:

- Finansiering av høreapparater og tinnitusmaskerere
- Finansiering av hørselsteknisk utstyr
- Finansiering av tilpasningskurs / opplæringsansvaret for sansetapgruppa
- Finansiering av tolk

HLF er ikke enig at det skal være en aldersgrense på 67 år for å utløse hjelpemidler. Behovet for spesialkompetanse og individuell tilpasning av hjelpemidlet er like stort uansett alder. Regjeringen oppfordrer til aktiv yrkesdeltakelse etter fylte 67 år og en person som for eksempel ønsker å stå i arbeid etter fylte 67 år, men som opplever å få en funksjonsnedsettelse og har behov for hjelpemidler, må få dette uavhengig av om behovet for hjelpemidler inntreffer før eller etter at vedkommende er fylt 67 år. HLF har fått henvendelser om at søknad på skrivetolk er avslått på grunn av at brukeren var fylt 67 år. Dette er uholdbart og innskrenker den individuelle retten til et nødvendig hjelpemiddel for å kunne være en aktivt samfunnsborger. I dag er det et inngangsvilkår at hjelpemiddelet må være nødvendig og hensiktsmessig for at man skal kunne ha rett til det. Dette bør fortsatt gjelde og ikke alder.

¹ Engdahl B, Tambs K, Borchgrevink HM, Hoffman HJ. Screened and unscreened hearing threshold levels for the adult population: Results from the Nord-Trøndelag Hearing Loss Study. Int J Audiol. 2005; 44, 213-230.
http://www.fhi.no/eway/default.aspx?pid=239&trg=Content_6496&Main_6157=6263:0:25.6102&MainContent_6263=6496:0:25.6109&Content_6496=6178:50246:25.6109:0:6562:14:::0:0

² Hearing impairment among adults (HIA). Oslo: Senter for medisinsk metodevurdering, Sintef – a report of a joint project, 2001

Nasjonal utlånsordning.

For HLF er det viktig at dagens modell med innen hjelpemiddelordningen forblir også for fremtiden. HLF ønsker ikke en hjelpemiddelordning som er tilskudds basert. Dette vil utløse egenandeler og favorisere de brukerne som har det beste økonomiske utgangspunktet for å få de beste og mest avanserte hjelpemidlene. Dette vil føre til en uønsket skjevhet for brukernes muligheter til aktiv samfunnsdeltakelse. For HLF er det viktig at hjelpemidler gis uten egenandel og at finansieringen er over folketrygden.

Utlånsordningen er også en gjenbruksordning, noe som er samfunnsøkonomisk lønnsomt. Når en person ikke lenger trenger et hjelpemiddel, så skal det leveres tilbake og dermed kunne tas i bruk av andre. En tilskuddsordning fungerer ikke slik. Da eier man selv hjelpemiddelet, noe som medfører at færre hjelpemidler vil bli gjenbrukt.

Ser man til Sverige og Danmark så har en tilskuddsordning ført til kompetansetapping av hørselssentralene og en urettferdig egenbetaling med store lokale variasjoner.

Formidlingsfaglig forsvarlig.

For HLF er det viktig at ansvaret for hjelpemiddelformidlingen fortsetter å ligge hos NAV og er et statlig ansvar, der hjelpemidlene er finansiert av folketrygden. Slik bevares også dagens individuelle rett til et hjelpemiddel. Dette er også viktig for at organiseringen blir enhetlig og helhetlig. Avgjørende er det også at de som arbeider innen hørselsområdet har god hørselsfaglig kompetanse og at brukeren får faglig veiledning, tilpasning og opplæring. Dette vil bidra til at hørselshemmede mestrer sin funksjonshemming og tar hjelpemidler aktivt i bruk. Særlig viktig er dette for høreapparatbrukerne, da både norske og internasjonale studier viser at mange høreapparater ikke tas i bruk, fordi tilpasning og opplæring i bruken er mangelfull. Tallet kan være så høyt som 20 prosent. Dette medfører store samfunnsmessige kostnader, både på individ og samfunnsnivå, blant annet begrensninger i arbeidsevne og forringet aktiv samfunnsdeltakelse på alle områder. Foreslått bevilgning til høreapparater er på 700 millioner kroner for 2017.

I dag er hørselskompetansen mangelfull på kommunalt nivå. En kartlegging av hørselskontaktordningen utarbeidet av Helsedirektoratet³ viser at det er et flertall som oppgir at kommunens/bydelens rehabiliteringstilbud til hørselshemmede ikke er beskrevet i plandokumenter. Samme kartlegging viser at både koordinerende enheter og hørselskontakter mener at det ikke finnes en oversikt over antall personer med hørselshemming i kommunen/bydelen. Videre oppgis det at kun 3 av 10 har rehabiliteringstilbud, nær 5 av 10 har det ikke, mens 2 av 10 er usikre på om de har dette. Når kommunene ikke har oversikt over hvem de hørselshemmede er, blir det vanskelig å ha målrettede tiltak.

Overføres formidlingsansvaret til kommunene vil brukeren også være avhengig av den enkelte kommunes økonomi. Samt at en bruker i en kommune kan få et nødvendig hjelpemiddel, mens en annen i en annen ikke får avslag på grunn av at kommunen ikke har penger. Det kan også føre til en forskjellsbehandling internt i kommunen, hvis det meldes inn et behov på slutten av året og kommunekassen er tom.

Det er derfor viktig at noen har et samlet ansvar for hjelpemidlene og at dette forblir hos de statlige hjelpemiddelsentralene, som har opparbeidet seg en unik spesialkompetanse innen veiledning, tilpasning og opplæring. Ser man til Danmark som har gjort en endring på formidlingen til kommunene, så har dette ført til et kvalitativt svekket tilbud for brukeren.

³ Synovate, 2010

Innenfor dagens hjelpemiddelordning er det rom for å videreutvikle dagens kvalitet ved å satse på medvirkning, formidlingskvalitet og forenklinger. Forenkling av søknads- og dokumentasjonspraksis bør det også kunne gjøres noe med, slik at en får en mer effektiv saksbehandling og utlevering. For hørselshemmede er det også viktig at spesialisthelsetjenesten styrkes innen hørselsområdet, da de har formidlingsansvaret og er i tillegg avgjørende for den kvalitative oppfølgingen av den enkelte bruker.

HLF minner også om at Norge har en forpliktelse i forhold til FN-konvensjonen for personer med nedsatt funksjonsevne i forhold til retten til hjelpemidler.

Avslutningsvis vil HLF vise til FFO sitt heftet «Hjelpemiddelordningen er truet: Ikke flytt den til kommunene. HLF støtter FFOs hovedkonklusjoner i dette heftet. Vi viser også til HLFs tilbakemelding til Arbeids- og velferdsdirektoratet på rapporten «Helhetlig gjennomgang av tolkeområdet» (Kaupang-rapporten).

Ta gjerne kontakt hvis vi kan bidra med noe, da HLF ønsker å være en medspiller med det offentlige for å gjøre hverdagen bedre for landets hørselshemmede. Undertegnede nås på orholm@hlf.no eller mobil 91628776.

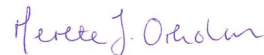
Lykke til i det videre arbeidet.

Med vennlig hilsen

HLF (Hørselshemmedes Landsforbund)

Anders Hegre
Generalsekretær

Merete J Orholm
Leder av interessepolitisk avdeling